МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
PAVLO TYCHYNA UMAN STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY
ФАКУЛЬТЕТ МИСТЕЦТВ
FACULTY OF ARTS
КАФЕДРА МУЗИКОЗНАВСТВА ТА ВОКАЛЬНО-ХОРОВОГО МИСТЕЦТВА
DEPARTMENT OF MUSICOLOGY AND VOCAL AND CHORAL ARTS
РЕГІОНАЛЬНИЙ НАУКОВО-ТВОРЧИЙ ЦЕНТР ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ І МАЙСТЕРНОСТІ
REGIONAL SCIENTIFIC AND CREATIVE CENTER OF ART EDUCATION AND SKILLS
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРОСЛИХ ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА НАПН УКРАЇНИ
IVAN ZYAZYUN INSTITUTE OF PEDAGOGICAL EDUCATION AND ADULT EDUCATION OF THE NAPS OF UKRAINE
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
KYIV NATIONAL UNIVERSITY OF CULTURE AND ARTS
НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ ІМ. П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО
UKRAINIAN NATIONAL TCHAIKOVSKY ACADEMY OF MUSIC
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ ІМ. А. В. НЕЖДАНОВОЇ
A.V. NEZHDANOVA ODESA NATIONAL ACADEMY OF MUSIC
МІЖНАРОДНА ФЕДЕРАЦІЯ ХОРОВИХ ДИРИГЕНТІВ
ICCF-INTERNATIONAL CHORAL CONDUCTORS FEDERATION

МОЛОДЬ, ОСВІТА, НАУКА ТА МИСТЕЦТВО

YOUTH, EDUCATION, SCIENCE AND ART

Матеріали
VII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(25-26 листопада 2021 р.)

Умань
Візаві
2021

УДК 37(06)
М 75

Редакційна колегія:

Терешко І. Г. *(головний редактор)*, кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету мистецтв Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Козій О. М. *(відпов. ред.)*, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музикознавства та вокально-хорового мистецтва Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Семенчук В. В., доцент, заслужений працівник культури України, завідувач кафедри музикознавства та вокально-хорового мистецтва Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Сухецька О. В., старший викладач кафедри музикознавства та вокально-хорового мистецтва Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Тарасюк Л. М., викладач кафедри музикознавства та вокально-хорового мистецтва Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Рекомендовано до друку вченою радою
факультету мистецтв Уманського державного
педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 5 від25 листопада 2021 р.)

Молодь, освіта, наука та мистецтво = Youth, education, science and
М75 art : матер.VII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Умань, 25-26 лист. 2021 р.) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Ф-т мистецтв, Кафедра музикознавства та вокально-хорового мистецтва [та ін.] ; [редкол.: Терешко І. Г. (голов. ред.), Козій О. М. (відпов. ред.), Семенчук В. В. [та ін.]. – Умань : Візаві, 2021. – 160 с.

У збірнику опубліковані наукові тези та статті, в яких розкрито актуальні питання мистецької освіти, окреслено вектор європейського та національного розвитку.

Розраховано на спільноту науковців, викладачів, докторантів, аспірантів, учителів та студентів – усіх хто цікавиться проблемами сучасної мистецької освіти.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст публікацій та може не поділяти думку автора.

УДК 37(06)

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2021

ЗМІСТ

Адамович Л. П.
ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ ПСАЛМА «БЛАГОСЛОВИ, ДУШЕ МОЯ, ГОСПОДА» З ХОРОВОГО ЦИКЛУ П. ЧЕСНОКОВА «ГЛАВНЕЙШИЕ ПЕСНОПЕНИЯ ВСЕНОЩНОГО БДЕНИЯ»..... 7

Антонова Т.С.
КОМП'ЮТЕРНЕ АРАНЖУВАННЯ, ЯК ФЕНОМЕН СУЧАСНОГО МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА..... 12

Балдинюк Д. І.
ФЕНОМЕН ДЖАЗУ В КУРСІ «МУЗИКА ХХ СТОЛІТТЯ»..... 13

Балдинюк Н. А.
РОЗВИТОК ГОЛОСОВОГО АПАРАТУ В КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛЯ..... 17

Біленька Т. О.
ОСОБЛИВОСТІ ЖАНРУ І ДРАМАТУРГІЇ ХОРОВОЇ КОМПОЗИЦІЇ ДЕНИСА СІЧИНСЬКОГО «НЕПЕРЕГЛЯДНОЮ ЮРБОЮ»..... 21

Біліченко А. С.
ХУДОЖНЯ ТВОРЧІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ШКОЛЯРІВ..... 25

Богачева-Стрельцова Л. Г.
ПОСТАНОВКА СПІВОЧОГО ДИХАННЯ: У ФОКУСІ УВАГИ СТУДЕНТИ-ХОРМЕЙСТЕРИ..... 29

Віла-Боцман О. П.
СУЧАСНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СЛУХОВИХ ТА МЕТРОРИТМІЧНИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ ХОРМЕЙСТЕРІВ... 31

Волошин П. М., Шинкарук А. В.
СУЧАСНІ ВОКАЛЬНІ ТЕХНІКИ ЯК ЗАСІБ РОЗКРИТТЯ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ ТВОРУ..... 37

Галаган А. Р.
СЦЕНІЧНА ІНТЕРПРИТАЦІЯ ХОРЕОГРАФІЧНОГО ФОЛЬКЛОРУ ЗИМОВОЇ ОБРЯДОВОСТІ УКРАЇНЦІВ (НА ПРИКЛАДІ ТАНЦЮ «МЕТЕЛИЦЯ»)..... 39

Горчинська Т. С.
ПЛЕНЕРНА ПРАКТИКА ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА..... 43

Голінська О. К.
ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ГУРТКІВ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА..... 46

Гудзенко В. Д, Полехіна В. М.
ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ ТВОРЧОСТІ..... 49

Гусак В. А.
ЯКІСНІ ЗМІНИ ПРОЦЕСУ АВТОМАТИЗАЦІЇ МУЗИЧНО-ІГРОВИХ РУХІВ У ПРОЦЕСІ ІНСТРУМЕНТАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ 53

Закернична Д. В.
РОЛЬ ПЕЙЗАЖНОГО ЖАНРУ ЖИВОПИСУ В РОЗВИТКУ ЕСТЕТИЧНОГО СПРИЙНЯТТЯ ШКОЛЯРІВ..... 58

Кабанюк А. М.
ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ВЕСНЯНОЇ ОБРЯДОВОСТІ УКРАЇНЦІВ ЗАСОБАМИ ТАНЦЮ..... 63

Кваснікова Т. В.
ІНТЕРКУЛЬТУРНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА МЕТОДИ ПІДГОТОВКИ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ ДО ВСТУПУ У МУЗИЧНІ ВИЩІ ЄВРОПИ..... 66

Козій О. М.
ОСНОВНІ НАПРЯМКИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА..... 69

Конончук А. С.
РОЗВИТОК КОМПОЗИЦІЙНО-ОБРАЗНОГО МИСЛЕННЯ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА..... 73

Косинський Ж. Х.
МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ К. ШІГРОВА В РОБОТІ З МОЛДАВСЬКОЮ «ДОЙНОЮ»..... 76

Куценко В. А.
СПЕЦИФІЧНІ АСПЕКТИ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ТАНЦЮВАЛЬНИХ ГУРТКАХ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ..... 79

Малий О. С.
ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА МАЙСТРА НАРОДНО-СЦЕНІЧНОГО ТАНЦЮ ВАСИЛЯ ВЕРХОВИНЦЯ..... 83

Макогоненко І. С.
ПРОЕКТУВАННЯ НАСТІННОГО ПАННО В ІНТЕР'ЄРІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРИМІЩЕННЯ..... 87

Медведська І. М.
ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО ЯК ЗАСІБ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ..... 91

Музика О. Я.
СУТНІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ..... 94

Нікітіна М. Г.
ДИРИГЕНТСЬКІ ТА ВИКОНАВСЬКІ ТРУДНОЩІ В РОБОТІ З ЦЕРКОВНИМ ХОРОМ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ «БОГОРОДИЦЕ ДЕВО, РАДУЙСЯ» СЕРГІЯ РАХМАНІНОВА..... 98

Овчарук К. О.
«РІЗДВЯНЕ ДІЙСТВО» Л. В. ДИЧКО: ВИКОНАВСЬКІ ТРАДИЦІЇ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ОДЕСЬКОЇ ХОРОВОЇ ШКОЛИ..... 102

Пічкур М. О.
ПРІОРІТЕТИ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО МИТЦЯ..... 105

Побірченко О. М., Миронова Г. В.
НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ШКОЛЯРІВ..... 110

Семенова О. В., Трач І. С.
СТИЛІЗАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНІЙ ТВОРЧОСТІ..... 115

Семенчук В. В.
РОЗВИТОК КРЕАТИВНИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ-МУЗИКАНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МУЗИЧНО-КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ..... 119

Созінова В. Б.
ОСНОВНІ ПЕРІОДИ РОЗВИТКУ ПОЛІФОНІЇ. ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ..... 124

Сухецька О. В.
ЯВИЩЕ ХОРОВОЇ ПАРТИТУРИ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ВІРТУАЛЬНОГО ХОРОВОГО ПРОЄКТУ..... 129

Тарасенко Н. І.
ПРОБЛЕМА ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ОСОБИСТОСТІ У ФІЛОСОФСЬКИХ І ПСИХОЛОГО ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ..... 132

Тарасюк Л. М.
ОСОБЛИВОСТІ АРТИКУЛЯЦІЙНОГО АПАРАТУ ПРИ СПІВІ..... 136

Терешко І. Г.
ГУМАНІТАРНА СКЛАДОВА ОПП «ХОРЕОГРАФІЯ» ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ..... 141

Умрихіна О.С.
МИСТЕЦТВО ЯК ЗАСІБ ЗАДОВОЛЕННЯ СПЕЦИФІЧНОЇ ДУХОВНОЇ ПОТРЕБИ..... 145

Щербіна І. В.
УКРАЇНСЬКЕ «ЕТНО» В КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО МУЗИЧНОГО РУХУ «WORLD MUSIC»..... 147

Янковенко А. С.
ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВА ПІДГОТОВКА ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА..... 152

НАШІ АВТОРИ..... 156

УДК 783.8

Адамович Л. П.

ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ ПСАЛМА «БЛАГОСЛОВИ, ДУШЕ МОЯ, ГОСПОДА» З ХОРОВОГО ЦИКЛУ П. ЧЕСНОКОВА «ГЛАВНЕЙШИЕ ПЕСНОПЕНИЯ ВСЕНОЩНОГО БДЕНИЯ»

Постать Павла Григоровича Чеснокова (1877-1944 р.) є однією з найвеличних у православному хоровому мистецтві Срібної доби. Багатогранна творча діяльність митця була перш за все пов'язана з православною Церквою, з богослужбовим співом і духовною музикою. Усі сфери творчої діяльності видатного представника нової церковної музики П. Чеснокова є взаємопов'язаними, зокрема жанровий спектр композиторської спадщини митця значною мірою зумовлений його регентською і педагогічною практикою. Духовна музична спадщина Павла Григоровича охоплює майже все коло церковного богослужіння.

Власне, хоровий цикл П. Чеснокова «Главнейшие песнопения Всенощного бдения» ор. 44 написаний для академічного мішаного п'ятиголосного хору a cappella і містить 10 номерів. Як циклічний складний (за О. Соколовим) літургійний жанр він був створений композитором під час навчання в Московській консерваторії (1914-1915 р.). На відміну від ор. 21, який є збіркою, всі номери хорового циклу належать до одного опусу. Чотири з них є гармонізаціями архаїчних наспівів: знаменного розспіву («Ангельский собор», «От юности моея») і київського розспіву («Воскресение Христово», «Взбранной воеводе») [1, с. 155]. Стосовно специфіки зазначеного хорового твору П. Чеснокова сучасний мистецтвознавець Н. Гуляницька зазначає: «Цикл, що створюється як «власне артистичне спонукання» – це виявлення «ідіостилю», своєрідного авторського підходу до даної царини. Композитор отримує можливість висловити своє відношення до того, що називали «церковністю», визначити відповідну стилістику музичної мови. Чудові зразки творів, що спираються на канон та мають майстерність і високу духовність – це твори Чеснокова» [2, с. 154].

УДК 783.8:78.071.1(470+571)

Нікітіна М. Г.

ДИРИГЕНТСЬКІ ТА ВИКОНАВСЬКІ ТРУДНОЩІ В РОБОТІ З ЦЕРКОВНИМ ХОРОМ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ «БОГОРОДИЦЕ ДЕВО, РАДУЙСЯ» СЕРГІЯ РАХМАНІНОВА

В даній публікації розкриваються деякі особливості регентської діяльності. Розглянуто диригентські та виконавські труднощі в роботі з церковним хором Релігійної організації «Релігійна громада церкви євангельських християн-баптистів «Перша Білгород-Дністровська церква»» на матеріалі твору «Богородице Дево, радуйся» Сергія Рахманінова.

Розквіт церковного співу призвів до виникнення нових хорових колективів як навчального, професійного так і аматорського спрямування, а це потребує хорових диригентів з відповідною підготовкою [6, с. 4-5.] Регент – це капельмейстер, начальник хору піснярів чи співаків [3].

Образ сучасного регента – це образ висококваліфікованого спеціаліста, музиканта, керівника, педагога та психолога в одній особі. У сучасних умовах саме він є носієм традицій духовного життя церкви, провідником духовної музики у її видатних зразках, учителем. Регент, як і педагог (він, власне, і є педагогом) повинен постійно вдосконалюватись у своїх знаннях, оновлювати репертуар хору, аранжувати піснеспіви залежно від складу хору, який може часто змінюватися. Регент повинен добре знати історію церкви, церковні правила, поведінки віруючої людини у церкві та за її межами. Регент, і як вчитель, і як виконавець – зразок наслідування. Його наслідують не тільки в манері співу, читання, а й у манері мислення та оцінці дійсності.

Однією з проблем диригентської роботи з церковним хором є те, що це, найчастіше, аматорський колектив. Тому, диригенту такого хору слід бути об'єктивним у виборі репертуару.

У репертуарі хору РО «Релігійна громада церкви ЄХБ «Перша Білгород-Дністровська церква»», переважають твори простої побудови, три-, чотириголосної фактури, нескладної гармонії, з акомпанементом і твори a cappella.

Певною складністю є те, що учасниками церковного хору є парафіяни церкви, а не запрошені співаки, що, часто, призводить до нерівномірної укомплектованості партій та дисбалансу хорового звучання. У такому разі, в процесі розучування твору, слід проводити кропітку роботу в досягненні ансамблевого звуку всередині партії та в загальному хоровому звучанні.

Нижче розглянемо диригентські та виконавські труднощі, які виникають у процесі роботи над партитурою «Богородице Дево, радуйся» Сергія Рахманінова.

«Богородице Дево, радуйся» – спокійна та ніжна молитва, з хорового циклу «Всенічне бдіння» у якій композитор користується прийомом стилізації знаменного співу. Рахманіновська монодія втілює стилістичні ознаки знаменного розспіву через вузький діапазон мелодії в межах великої терції, плавний рух та симетрію побудов.

Цей епізод відрізняється простим пісенним складом, спокійною ясністю колориту, легкістю та прозорістю викладу. Широкий діапазон партій твору, яскрава динаміка, різноманітна гармонія, повільний темп, змішана фактура потребують високого рівня укомплектованості хору.

Музичні фрази у творі досить довгі. Стриманий темп та поліфонічна фактура вимагають застосування ланцюгового дихання, яке можливе за наявності у співаків загостреного відчуття ансамблю. Слід зазначити, що для цього треба брати дихання на витриманих звуках, легко та активно, у характері твору. Ці етапи треба чітко і якісно відпрацювати на хорових репетиціях як з окремими партіями, так і з усім хором, разом.

Звуковедення у творі: legato – безперервний зв'язний спів. Для досягнення такого штриха необхідне виразне фразування, чітке відчуття агогіки.

Чистота інтонації – неодмінна умова будь-якого хорового виконання. У той же час – це один із найсильніших засобів музичної виразності. Горизонтальний і вертикальний стрій мають важливе значення у творі. Неможливо вибудувати вертикаль до того часу, доки інтонаційно точно не вивірена кожна партія окремо.

Причиною неточного інтонування в хорі може бути неправильне дихання та звукоутворення, низька співоча позиція,

а також неправильна вимова голосних та приголосних.

Також, часто виникають труднощі зі створенням тембрового ансамблю у хоровому колективі. Тембр є важливим засобом виразності. Це ансамблеве завдання є одним із найважливіших виконавчих засобів. Голоси співаків, які мають різні індивідуальні тембри при єдиному принципі дихання, звукоутворення, звуковедення, вимови голосних і приголосних під час співу, зливаючись, утворюють загальний, рівний тембр звучання хору. Дуже важливо знайти фарби звучання всього хору чи окремих партій. Їх слід шукати шляхом постановки перед хором образного творчого завдання. Якщо такої роботи не зроблено, то твір не може бути виконаний високохудожньо.

Для успішного вибору тембру потрібно осмислити літературний текст. Тембр високих голосів має бути яскравим, дзвінким. У низьких голосів – більш оксамитовим, матовим, теплим. Звичайно, потрібно не забувати про нейтралізацію голосних, загальний тембровий ансамбль.

Для досягнення артикуляційного ансамблю важливі: єдина манера вимови голосних та приголосних звуків, початку та закінчення фраз, початку та зняття витриманих звуків.

Хороший ансамбль у хорі – результат постійної уваги до нього не лише з боку диригента, а й створення атмосфери підвищеного слухового контролю серед співаків.

Наступна складність при роботі з церковним хором це динаміка. Динаміка твору досить різноманітна, вона коливається від «ppp» до «ff». Pianissimo, а тим більше «pp», мабуть, найважчий відтінок. Цей відтінок необхідно виконувати, перш за все, не так тихо, як спокійно. Можна затиснути «ppp» і зробити дуже тихо, але це не буде нюансом, не буде у ньому «життя». Надмірне звукове навантаження, надмірна напруженість «ff» може призвести до надмірного форсування звуку, що призведе до швидкої втоми. У такому разі диригент повинен чітко визначати динамічні градації вирівнювання звучності. Для цього потрібно виділити єдину основну кульмінацію, а в інших виконувати «ff» не так голосно, як відчутно та переконливо, зберігаючи при цьому штрих та чітку артикуляцію.

Практика показує, що crescendo та diminuendo у багатьох випадках відбувається нерівно та малоорганізовано. Звук або

відразу посилюється (затихає), або виконання цього динамічного відтінку настає раптово тільки в останній момент. Потрібно правильно розрахувати посилення звуку на тривалості, воно має бути рівномірним.

Основною виконавчою складністю цього є емоційна передача, закладена в літературному тексті. Регент повинен донести сенс твору спочатку до хористів, а потім до слухача та лише виразним жестом передати характер музики.

Характер диригентського жесту має бути щільним та плавним. Регент повинен показати чітко вступ та зняття. Велику роль відіграє робота кисті руки, вона має бути вільною, м'якою. Кисть руки має все згладжувати, об'єднувати, «співати». Регент ніколи не повинен забувати, що мистецтво виразності є витонченим даром і, як усяке мистецтво, має свої рамки, а відсутність міри, такту та благородного смаку, надмірна емоційність та експресія у церковному диригуванні не доречна. Тому, при роботі над цим твором регент повинен достатньо володіти гнучкою технікою.

Різний ритмічний рисунок також необхідно показати диригенту. На довгих тривалостях є імовірність прискорення темпу, необхідно точно витримувати звуки.

Важливим моментом у мануальному осмисленні цього твору є розподіл функцій рук таким чином, щоб співакам було максимально комфортно. Права рука виконує функцію, що організує метроритм, у зв'язку з цим необхідно контролювати рівномірність пульсації в потрібному темпі. Також, необхідно забезпечувати метроритмічну рівність ауфтактів.

Ліва рука відповідає за втілення мистецького задуму. До її обов'язків входить показ динамічних відтінків, агогіки. Важливим моментом є наділення пластики рук характером музики, це означає, що на динаміці «ppp» рухи рук будуть стриманими. На «ff» більш вільними, амплітудними, але треба уникати вульгарності в жесті, що є неприйнятним у диригентському мистецтві. В епізодах, які потребують кантилени, рухи мають бути максимально плавними, гнучкими.

Залежно від вступу різних партій диригенту необхідно забезпечувати мануальну підтримку хористам. Це означає, що у вступі чоловічого хору руки слід розташувати у верхній

диригентській позиції (з урахуванням розташування співочих голосів у такий спосіб, що чоловічий хор знаходиться позаду жіночого), а у вступі жіночого хору в середній, тобто, перед собою.

Даний твір несе, без сумніву, високу моральність. Крім духовного зростання, твір розвиває почуття ладу, мелодійний, гармонійний слух. Учасники хору через подолання виконавських труднощів навчаються тонкощів фразування, логічних кульмінацій, розвивається динамічний, ритмічний, тембральний ансамблі.

Список використаних джерел:

1. Безбородова Л. А. Дирижирование. М., 1985.
2. Бонфельд М. Ш. Анализ музыкальных произведений: [учебное пособие]. М., 2003.
3. Должанский А. Н. Краткий музыкальный словарь. Спб: Издательство «Лань», 2003.
4. Королева Т. И. Регентское мастерство: Учебное пособие / Т. И. Королева, В. Ю. Перелешина. М.: Изд-во ПСТГУ, 2010. 216 с.
5. Краснощеков В. И. Вопросы хороведения. М., 1969.
6. Яропуд З. П. Диригентська практика у духовній хоровій музиці (на матеріалі духовних творів немензурованого безрозмірного письма): навчальний посібник: Кам'янець-Подільський: Видавець Зволейко Д. Г., 2011, 148 с.

УДК 78.087.68:071.2(477.74)

Овчарук К. О.

«РІЗДВЯНЕ ДІЙСТВО» Л. В. ДИЧКО: ВИКОНАВСЬКІ ТРАДИЦІЇ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ОДЕСЬКОЇ ХОРОВОЇ ШКОЛИ

Ім'я Лесі Дичко, значний пласт творчості якої складають твори, написані для хору, вже давно стало синонімом української хорової музичної культури, її невід'ємною частиною. У хоровій творчості композиторка знайшла рідну стихію для

самовираження творчого експериментування зі звуком, тембром, до екстремальних пошуків-новацій.

Хорова творчість Лесі Дичко демонструє діалог із вічними джерелами духовних надбань народу та із сучасною естетико-стильовою множинністю. Творча манера композиторки основана на новаторському прочитанні прадавньо-фольклорних, вітчизняно-історичних, сакральних джерел шляхом трансформації національно-духовних вербально-музичних (поетичних, ладо-інтонаційних, метро-ритмічних) смислових сутностей у сучасну мистецьку площину, у якій постає індивідуально-інтерпретована ідея художнього твору.

2014 рік для Лесі Василівни Дичко був ювілейний. Ювілей ознаменувався серією концертів у містах України. Творчим внеском Одеси, південній музичної столиці, у вшанування видатного українського композитора стало прем'єрне виконання в Одеському національному академічному театрі опери та балету хорової опери «Різдвяне дійство» («Вертеп») для читця, солістів, дитячого та мішаного хорів, труби, органу та перкусії.

У хорової опері «Різдвяне дійство», написаної більше 20-ти років тому, Л. Дичко звертається до споконвічної традиції різдвяної вистави – до «живого» вертепного театру. Саме «живий» вертеп, в якому роль всіх персонажів виконують люди, а не ляльки, став основою опери Л. Дичко з опорою на традиційний сюжет Євангельської історії. «Різдвяне дійство» присвячене авторкою Євгену Савчуку, який став її першим виконавцем у 2007 р. Однак тоді було виконано лише першу частину, повністю опера прозвучала в Одесі в рамках святкового фестивального проекту «Різдвяна містерія», зібравши на театральній сцені Одеського театру опери та балету яскраві хорові колективи міста: студентський хор ОНМА ім. А. В. Нежданової (керівники Галина Шпак, Валерій Регрут), жіночий хор «Оріана» (керівник Галина Шпак), дитячі хори школи педагогічної практики ОНМА (керівник Євгенія Бондар) і ОООМШ імені П. С. Столярського (керівник Тетяна Яковчук).

Робота чотирьох хормейстерів – кожного у своєму сегменті – у підсумку дала блискучий виконавський результат: хор з 150-ти осіб зазвучав як єдиний цілісний організм під бездоганним управлінням Валерія Регрута, котрому вдалося проникнути в